

den Frihed at sige, saa tydeligt som jeg kunde, der er to Ting, der maa gjøres ved Lov, før en saadan Lov som denne, selv om den ellers i alle sine Bestemmelser vilde være hensigtsmæssig, kunde virke virkelig velgjørende, og det er, at Skolelærerens Dannelse blev fri og uafhængig af Seminarierne, saa at, naar nu Communerne og Forstanderskaberne i denne Land saae den Indflydelse paa Skolelærerens Ansættelse, som de vistnok maae have, at deres Valg da ikke er bundet saaledes, at det meget let kan være dem umuligt at finde Nogen, som de tør troe at kunne være tjente med. Paa den anden Side troer jeg, at, før det kan være rigtigt, at der paalægges Communerne nye og større Byrder, til Skolevæsenet i Kredsen, maa fremfor alt Skolegangen blive fri. Det kan slet ikke nytte, at man vil bilde sig ind, at Lovgiverne bedre end Forældrene kunne styre for Børnenes Opdragelse og Oplysning; der maa i det Enkelte være saamange Undtagelser, som der vil, saa maa det til alle Tider gjælde som Regel, at det overlades til Forældrene. Det er desuden klart, at saaledes som Skolevæsenet for nærværende Tid bestaaer hos os, da kan det umuligt ligge i Oplysningens Interesse at faae Skolerne propfulde, saa propfulde, at man maa rive dem ned, for at der kan blive Plads. Nei, det er slet ikke saa; det maa være Hensigten, at Skolerne komme til at give en langt bedre og mere frugtbare Undervisning for dem, der ville betjene sig af dem, og inden der bliver bygget saamange Skoler, hvad vistnok ikke skeer i denne Slægts Levetid, vilde vi, ved at presse alle skolepligtige Børn sammen i Skolen, gjøre det umuligt selv for den bedste Skolelærer at udrette noget Synderligt. Naar derfor disse to Friheder vare givne, eller dog vare stillede i Udseende, vilde jeg sige, at Loven med alt, hvad der ellers kunde være imod den, kunde virke gavnligt, naar det blot ikke, som jeg her anmærkede, i Henseende til Understøttelsen af den levende Undervisning paa fri Haand skulde blive Provsterne, der kom til at raade for Midlerne dertil, forsaavidt de skulde gives fra Skolefondene.

Ploug: Naar Mindretallet, hvis Forslag findes i Betænkningen under Nr. 14,

har været enig med Fleertallet i at fraraade, at Amts-skole-directioner oprettes, saa er Grunden dertil meget rigtigt angivet af den ærede Ordfører at være den, at man har troet, at den geistlige Indflydelse vilde blive aldeles overveiende i dette nye Raad. Det er nemlig min Overbeviisning, at Skolen ikke kan blive ved at være et Appendix til Kirken; den kan ikke blive ved blot at virke med det Formaal at forberede Børnene til Confirmation; den maa have et større, et almindeligere Formaal, og det, at Grundloven har indført Religionsfrihed, gjør det ogsaa umuligt i Tidens Længde at vedligeholde de nuværende Forhold. Men paa den anden Side indseer jeg særdeles vel, at dette Vaand ikke endnu kan løses, fordi der baade savnes andre sagkyndige Tilsynsmænd og Midler til at skaffe saadanne tilveie, og man maa altsaa foreløbig nøies med det geistlige Tilsyn, om hvilket jeg ogsaa med Glæde skal bevidne, at det efter mit Kendskab til Forholdene paa mange Steder er fyldestgjørende. Som Indretningen nu er, er jo det locale umiddelbare Tilsyn overdraget Skole-directionerne, der bestaae af Amtmanden og Provsten; men det er ganske vist, som ogsaa af Mindretallet fremhævet i Betænkningen, at Amtmanden har saamange heterogene Forretninger, at han i Regelen ikke kan antages at have synderlig Tid eller Interesse tilovers for Skolens Sager; han staaer imidlertid i alt Fald efter den lovlige Orden i Skole-directionen som ligeberettiget med Provsten. I Amts-skole-directionerne vilde Forholdet derimod blive et andet; der vilde han komme til at staae ene mod maaskee 4 til 5 geistlige Medlemmer. Nu vil jeg meget gjerne indrømme, at det for Dieblilket ikke er meget andet end et Navn, hvorom man tvistes, idet Udvalget jo har indstillet, at Distriktsprovsterne i Forening skulle udfaste Planen for Sognefondets Virksomhed; men det har dog forekommet mig, at der ligger noget Mere i Navnet. Det har nemlig forekommet mig sandsynligt, at, ligesom der nu er oprettet et Skoleraad, en bevillende Myndighed for hele Amtet, saaledes kunde Oprettelsen af en Amts-skole-direction ogsaa med Tiden føre dertil, at man forenede Skoledi-